

Téma: Antická filozofie

Předmět: filozofie

Zaslal(a): D. Ch.

Antická filozofie

- chaos – vše vzniká z chaosu (počátek), jakýmsi protikladem je kosmos (řád, krása),
- thauma – krása, údiv – ten, kdo chce být (řecký) filozof, musí mít vůli – údiv, který člověk zažívá při vytržení z celku – řecký filozof jej vztahuje jen na jedno
- hen – jedno – zaměřuje většinou holon – celek, celkem je ono jedno (tužka se skládá z více částí, ale je jeden celek jako tužka – holon), tato jednota je božský až harmonický celek, který chtějí interpretovat
- všechno; patří Aristofanovi (kynikovi) – mudrc, jakmile jednou se člověk stane mudrcem, může dělat vše, ale i tak zůstane neporušen (pořád to bude tak, jak by to dělal člověk moudrý)
- znalost získávána sociální praxí
- mnohé výrazy se potýkaly se změnou významů – zpočátku především praktického významu

Antická filozofie a její pozadí

- ze slova antik/antiques – starobylý
- jeho výzkum se zaobírá až středověká či arabská civilizace (záchranná antického dědictví)
- musíme rozlišovat kulturní a filozofickou antiku (až do mykénské říše – kulturní či dějepis; u filozofie do šestého století (524-529 NL – uzavírání filozofických škol v Athénách, zavřeny Justiniánem)) – u předsokratických období zlomků – nedochována žádná celá díla
- periodizace – předsokratovská, athénská, helénistická a římská (může být uvedeno víc, takové nejběžnější) – každé období má své problémy a jiné odpovědi na (stejně) otázky
- první výzkumy se týkají vesmíru (kosmos), poté logika...
- jako počátek jsou bráni mudrci – bylo jich 7 – proslaveni různými moudrými myšlenkami,

- počátek většinou také spjat s Milétskou školou
- zaměřují se na celek – sami se cítí být jeho součástí a zajímají se o jeho bytí („vždyť myslet a být je totéž“ – Parmenidés – myšlení je úplně stejné jako bytí; člověk je i přes své myšlení zařazen rovnoměrně do kosmu mezi další jsoucna) – poté se hledá otázka jsoucna/podstaty světa – předsokratité pouze jako celku
  - objevuje se zde nová úroveň člověka – už není na stejné úrovni – posouvá se blíž bohům namísto dalším jsoucnům – přinesla metafyzika (spjata s příchodem myšlenky arche – pralátky)
  - ztráta svobody Řeků zajišťuje změnu myšlení a nová témata
  - o velikosti antického světa – všude, kam Římané vstoupili
  - Řekové tzv. příbřežní civilizací – moře pro ně bylo součástí každodenního života
  - expanze na východ přirozená, na západ problém kvůli pobřežím (později vyřešeno s mořeplavectvím – jeden z důvodů poklesu zájmu o řecké civilizace)
  - Řekové oproti Římanům chudí, většina bez otroků, poměr otrok: obyvatel značně ve prospěch obyvatel
  - polis – městské státy, vzájemně konkurenční, Řekové milují boj, soutěž, rivalitu
  - v Řecku se vynořuje nový typ člověka – spojený se lstivostí a hašteřivostí – Odysseus – v pozdějším období Římany brána hašteřivost až jako protivná
  - théras – ohraničeno, jasno, zřetelno – větší zájem, důraz Řeků na jasné vidění, viditelné i ve vnímání světa – brán jako ohraničený – svět má poloměr cca 2000 km, proud obléká tento kotouč – cesty do podsvětí, tvar disku (stejně jako u Achillova štítu – na kotouči se děje vše), dělen na pásmo severu, jihu a středu (Řecko); nahoře nebeská klenba + hvězdy, poté sféra nadbožská (materiál éter), poté nadměsíční/nadlunární a říše tmy/temnota – devět dní a nocí bude padat kovadlina z nadlunárního
  - apeiron – něco bez formy

Řecký mýtus – nepadá s příchodem pralátky, naopak filozofii živí i nadále

Problematika řecké filozofie – fisis (pro nás fyzika) – roste na starých básních (z období Homéra – teogonie – otázka celku, otázka původu od chaosu až po nejvyššího boha)

snaha o vysvětlení zkušeností – konkrétní jevy vysvětleny skrze mýty (blesky – hněv Diův)

rozvoj politického systému – rozvoj etiky – které morální principy jsou správné – vzniklo při

styku s dalšími kulturami – někteří tvrdili, že existuje jedna, někteří více – v obou případech podepřeno argumenty

potřeba svobodného člověka v polis – je i není ho potřeba + problematika politického života – Aristoteles tvrdí, že zemědělec není svobodný – nemá volný čas (takový člověk má otroka – volno pro skutečnou činnost – scholé – měli bychom využít čas pro lepší účel – stát se „lepším člověkem“)

Řekové berou za barbary ty, kteří si nevládnou sami – jsou pyšní na svou (neustále rotující) vládu a ostrakismus (střepinový soud) – Řekové nesnášejí stržení moci na jednu osobu – hegemonismus

Řecká filozofie – má jako vzory stanovené božstvo

Božstvo – komplikovaný lidový polyteismus, jsou s námi uvnitř ve světě, mohou být na vícero místech současně, nesmrtelní, nejsou všemocní

Jakékoliv jsoucno má moc proto, že nejsou dokonalé a mají prostor ke zlepšení

Například Aristotelův bůh – nehybný hybatel – nejdokonalejší jsoucno – je dokonalý, proto nemůže být všemocný

Svět musí vzniknout z něčeho – něco tu je, ale jeho podoby se proměňují

Cykličnost – věci/dějiny se odehrávají v cyklech (viz problematika cyklu z DA) narozdíl od křesťanského, který je chronologický

Řekové mají strach z apeironu – z toho, co není jasné, nemá daný tvar – strach z bezmeznosti, nekonečna/bloudění

Řecká mytologie – velmi osobitá, unikátní (někdy i srovnání s kulturou indiánů), krásně popsané scenérie (narozdíl od Bible, kde jde o popsání myšlenky)

Filozofie – nejvznešenější činnost – filozofie se osvobodila od závislosti na práci – pokud pracuji, nejsou skutečně svobodný člověk – filozofie je tedy nepraktická, proto je tedy lidská

Důležitou roli sehrává geometrie – geometrické období v řečtině

Nietze: Pouze dobré věci přežijí.

Host: Co řecká filozofie?

Nietze: V tom případě se nám nedochovalo to největší, co lidstvo vytvořilo.

Slovní zásoba

Doxa – Mínění, zdání, sláva

Áreté – ctnost – čtyři cti u Sokrata – každodenní ctnosti z života

1) Andreia – statečnost

2) Sofia – uvěřenost, moudrost

3) ctnost, spravedlnost

4) zbožnost, mít v účtě – hosiotes, peocetea,

- Kalos – krásný
- Agátos – dobrý
- Kaloagáti – složenina těchto dvou slov
- Eudaimonia – blaženost, cílem většiny filozofů dosáhnout takového štěstí

Vlastos – problematika Sokrata a období

Platónský Sokrates – dnes brán jako klasický, pravý Sokrates (kvůli žádnému dílu) – spor o historického Sokrata

- Snaží se odstínit Sokrata od Platóna – rozklíčovatel Sokratovu postavu v dialogích – ostrá rozdílnost pozdního Sokrata od původního – domnívá se, že mladý Sokrates má ke skutečnému blíže.
- – rozřazení děl – ani jazyková analýza nepomohla v jejich zařazení – historický Sokrates je spíš ten mladý
- – rozdělil dialogy do tří skupin – dialogy prvního Platónova období – dialogy vyvracející (vyvracejí – až do první kapitoly Ústavy) a přechodové dialogy (ustupují od vyvrácení) – zprostředkující a nakonec poslední období
- – rozdíly mezi Sokratem a Platónem – Sokrates má filozofii exkluzivně morální, Sokrates stále vyvrací a nedosahuje pravdy, Sokrates pohlíží na duši jako něco co vládne avšak nepřikládá jí nějakou definici, Platón má znalosti matematiky, Platón je „exkluzivní“ oproti Sokratově „pouliční“ filozofii, Platón má zpracovanou politickou teorii (utváří svou utopickou podobu), u Platóna sexuální tematika doplněná i motivem lásky (u Sokrata ne), u Platóna můžeme najít metafyzické náboženství (Sokrates věří v lidová božstva bez kosmické teorie odůvodňující víru, filozofie pro Sokrata je vyvrácení (u Platóna mizí, zaměřuje se víc jiné metodě zkoumání)
- – v čem se Sokratovo pojetí zbožnosti liší oproti jiným – u Platóna je věnován této otázce celý jeden dialog – Eutifron (jméno slavného Sokratova současníka – vědce)
- – koncept běžných dialogů s prvotním Sokratem – konverzace s odborníkem, ke konci uznává, že nic neví.

Eutifron

- – Eutifron stavěn do podoby znalce, Sokrates se ho ptá, Eutifron uvádí příklady
- – hledá se něco jako takové, ne jak to vypadá jako konkrétní příklad
- – náboženství
- – později Platónova koncepce náboženství je komplikovanější, běžné náboženství považuje za určené pro masy
- – Eutifron nakonec formálně vymezí, že jde o nějakou službu bohům – Sokrates to doplní tak, že má ještě pomáhat bohům – Eutifron ke konci dialogu uteče, Sokrates doplňuje

zbožnost v jiném díle – chce svou metodou přivádět lidi k dobru

Daimonion

- – Sokrates sice kritizuje poměry, ale podřizuje se božským zákonům v obci
- – někdy je racionalita v koncích – potřebuje nějakou entitu, aby něčeho dosáhla, čeho racionalita nedosáhne
- – Sokrates nepřijímá rozhodnutí, které neprojde rozumem, ALE NAJEDNOU tvrdí, že musíme poslouchat i hlasy nadpřirozena – Sokrates uznává i přijímá obě varianty – sám sebe bere tak, že je morálním filozofem
- – Sokrates nám nepopisuje žádnou metafyziku bohů, prostě tvrdí, že jsou dobří
- – dle Sokrata to bohové myslí dobře s dobrými lidmi, jsou jejich „přátelé“ – dle Sokrata bohové nemohou být zlí – vnutil jim to (specifikum Sokrata)
- – když je někdo křesťan a uznává jeho myšlenky, vyplývá to logicky, že Bůh musí být dobrý – vyvracovalo tehdejší náboženské směry

Sokratovská jedinečnost – jako jediný si uvědomuje, že pomoc druhému člověku ho (toho, kdo pomáhá) činí šťastným – daimonie není egoistická

- – když máte jakoukoliv ze čtyř ctností, máte automaticky všechny

Techné – spojení s řemeslností a uměním

- – Sokrates žije v době, kdy se často reaguje na dramata, či události té doby
- – určité morální hodnoty jsou neslučitelné, neřešitelné – skrze nové techné snaha o racionální rozhodnutí v neřešitelných rozhodnutích

Sofisté – snaží se o nasvětlení konfliktu a aby lidé měli v konfliktu nějakou oporu

Sokrates – snaží se najít jediné techné, které by nám pomohlo v rámci řešení

Štěstí a moudrost

Čím člověk bude moudřejší a mravnější, tím bude šťastnější – člověk se nebude přece iracionálně vyhýbat štěstí – člověk iracionální nemůže být rozumný – neničí tím Sokrates řecká dramata?

Nussbaumová tvrdí, že jde o pocit štěstí, slasti a že je měřitelný – přes peníze nám dá 100 CZK víc než 50 CZK

- – Sokrates odstraňuje vášně a Nussbaumová jej kvůli tomu „ničí“
- – otázka života – na základě vnitřní zkušenosti hledáme věci, co platí

Pythagorejci hledají ve světě harmonii – lze ji vyměřit poměrem (typický poměr je tetrarchis)

- – vidí především geometricky – plošné myšlení – trojúhelníková čísla + magické číslo 10
- – ideální poměry v umění – poměr hlavy k tělu a jiné...
- – Řekové mají schopnost vysvětlovat pythagorovu větu
- – Pentagon – úhlopříčkou pentagramu – krásná je, protože se protínají úhlopříčky v nějakém bodu – zlatý řez
- – První Pythagorejská krize myšlení – nelze nikdy najít algebraický průměr zlatého řezu – iracionální číslo – jeden z největších objevů všech dob
- – Pythagorejci hledají základní poměry – poměr zlatého řezu není možno vyjádřit
- – strana A musí být vždy lichá – čistě iracionální či nekonečné číslo

Platón

- – matematikou velice osloven
- – velmi dobrým znalcem matematických poměrů – určeno k filozofii
- – vytýká příliš časté počítání

Počtářství, geometrie, matematika s astronomií, vlastní filozofické bádání

Sokrates nechat svého spolubesedníka vyslovit jakoukoliv domněnku a tu spolu řešili - donutí spolubesedníka souhlasit se všemi kroky i přes rozpor - dostává ho do nesouladu či šoku - největší neštěstí

Aristoteles tuto metodu nazval peiratickou (zkouška) metodu

Byly vymyšleny absurdní konstrukce pro pohyb planet - bylo snahou dokázat, že planety nejsou bludné a že mají (komplikovanou) trajektorii

Dialektika vychází z pravděpodobných začátků

Metoda dokazující - naprosto nesporné počátky

Z logického rozporu - vyplývá, že osoba říká A i B - účel není striktně logický, záměr je čistě etický - probudit člověka

Premisy jsou pravdami, ale jen dočasně.

Sokrates neposkytuje žádnou definitivní pravdu - nejisté pravdy, v etické komunikaci fungují

Pantha rhei - vše plyne - řekli ho až kritikové jako vyplynutí z jeho nauky (oheň > voda > země - (a zpět) cyklus)

Psyché - duše

Fren (bránice, hrud') Nus (rozum, srdce, mysl, přání, záměr) Dimos (vášeň, touha, srdce, nitro, hrud') - u Homéra

Soma - tělo (pozdní, od Platóna)

Duše

- spousta pokusů, jak ji definovat

- s duší se to má ve filozofii jako s penězi - peníze tu stále jsou, ale mají jinou hodnotu (inlace)

- Herakleitova pozice je specifická - jeho pojetí je důležitým mostem mezi tradici Homérskou a Sokratovskou duší

- psyché v homérské době - propojení stínu a života - duše je to, co člověku když žije, dává život - když člověk zemře, tak jeho duše je jediné, co po něm zbude a jde do Hádu/podsvětí - nenávratně, nemůže se vrátit zpět - když žijeme duši nevnímáme - člověk nemůže existovat a žít bez duše i když pro něj nemá žádný jiný význam - bohové jsou nesmrtelní a nepřipisuje jim duši, totéž 99% zvířat - pokud člověk jedná, je individualitou, je to díky psychotělesným složkám - tyto složky po smrti zanikají - duše nemyslí, pouze dává život těmto psychotělesným složkám - tělo člověka byla prostupné, mohlo reagovat

Psyché u Herakleita

- duši začíná spojovat s logem - něčím myslícím - možný vzor pro Sokrata

- duše je jakási hlubina, hluboká jako logos - Logos se navíc sám rozrůstá - lidé jsou bezcennými svědky, mají-li barbarské „uši“ (primitivní člověk naivně důvěřuje smyslům) (oči a uši jsou smysly, špatnými svědky jsou tehdy, jsou-li jakýmsi způsobem poškozeny, vinu má barbarská duše; špatní svědci, ale zrak je lepší svědek) (i když člověk vidí a slyší, může člověk

nerozumět díky své primitivnosti) (hloupý je ten člověk, kterému uniká pravda – skutečný význam); Těžko bojovat proti touze, neboť nakupuje za cenu psyché (vášně vznikají v podzemí, když jim podlehneme, ztrácíme duši, co je pod tím), muž, je-li opilý, stává se chlapcem (skutečná střízlivá duše je ohnivá, suchá psyché je neúčinnější)

- duše čichají k Hádu – jde o rozdílné pojetí, čich není pojen se smysly „vnějšího světa“

Hillman

Smrt je věčně přítomná – u člověka jsou tyto věci, narozdíl od bohů, prchavé, člověk je mrtvý každou vteřinu díky jeho slabosti (oproti řeckým bohům jsme neustále smrtelní) – není to negativní, smrt musíme vzkřísit

barbar – kdokoliv neovládající řečtinu, s postupem vývoje začíná nabývat výrazu slova ubožák (předtím nic hanlivého),

Sokratovská duše

- je potřeba se o ní starat, duše nositelem myšlení i života, sebevzdělávající se a být mravní – udržování duše

- pro světovou tradici je duše poprvé u Sokrata myslící – Sokratův ohromující přínos

Myšlení a jazyk spolu bytostně souvisí

Někteří filozofové z moderní doby se domnívá, že slovo být má dva způsoby užívání – existenční/absolutní (taška je) a predikativní (vlastnost – Petr je nemocný)

Charles Kahn s tím nesouhlasí – chce nám dokázat, že jejich pojem existence je pro Řeky

problematický a vedlejší, zatímco pro nás je stěžejní – Kahn nám chce ukázat, že se Řekové nemýlili a že právě jejich myšlení jim umožnilo růst filozofie

- dvojí rozdělení slova být můžeme dále dělit na syntax (skladba – formální uspořádání, které má význam) a sémanticky – ovšem pozor, dle Kahna řečtina nedokáže pokrýt významy, nerozlišuje je

- absolutní forma nutně neznamena existenční význam a naopak

- když Řekové použili slovo být, mysleli tím něco, co je (ve smyslu existence), moderní pojetí slova existence tomuto slovu nepřičítají

- Aristoteles ve své knize Metafyzika ve filozofickém lexikonu uvádí v páté kapitole otázku „co je to bytí v absolutní formě“ – z jeho optiky existují čtyři možnosti – 1) bytí případkové (člověk je člověk – nezáleží na tom, zda jde o černocho, nemocného, malého, velkého) 2) bytí o sobě (pes běží – v té chvíli zcela vážně běží, neleží) 3) mohou být (to co je, je pravdivé či nepravdivé – kdyby někdo tvrdil, že strana čtverce a jeho úhlopříčka mají shodný rozměr, tak mluví nepravdivě) 4) bytí může být možnost, nebo skutečnost (absolutní smysl)

Protagoras – Člověk je měrou všech věcí – toho, co jest že jest, toho co není, že není (produktem všech idejí je člověk, žádné věcné pravdy nejsou – jsou dveře hnědé? Jsou dveře tvrdé? Vržou?) – dnes máme tendenci tento výklad vykládat existenčně – ve skutečnosti je člověk měrou všeho, o čem se dá říct, že se tak má a to, že to, co se tak nemá, se tak nemá – význam je víceméně predikativní a pouze jedna věc z tohoto výkladu je existenční (predikativní – kupříkladu rozdílná chuť medu v případě nemoci, barvoslepost a vnímání barev)

- když Řek o něčem řekl, že něco je, tak to bylo pravdivé – vskutku, v pravdě, tak to jest, tak se věci mají – absolutní užití slova být

Parmenidés říká, že pravda (cesta pravdy) je cesta, co jest (absolutní forma, význam predikátový – dědeček je/existuje – pro Parmenida existuje pouze přítomnost a když na danou věc myslíme, tak je); nepravda je cesta, co není (dědeček neexistuje); také existuje cesta psohlavců (tu budeme řešit jindy)

- nejde, aby spojení nemělo predikativní určení

Protagoras říká, že (člověk) je měřítkem věcí a existence - totéž tvrdí i Parmenidés

Platón (překlad jednoho tvrzení) - to, co je vskutku pravdivé či to, je co vskutku skutečné - shoduje se

Durativní aspekt bytí - trvání - důležitá vlastnost, že slovo být obsahuje v sobě přirozený důraz na trvání - slova se rozdělují z kmenů - přítomně imperfektní (přítomně minulostní), auristní a perfektum - rozlišuje se z nich proto, že mají tzv aspektuální kontrast - kladen důraz na vid (přítomně imperfektní - nedokonavý, auristní - neutrální (Caesar viděl, Caesar došel), většinou aspekt dokonavý, perfektum - dokonavý (vychoval jsem, mám vychováno)) - slovo být má pouze přítomnostně minulostní tvar, víc než většina má tři tvary

- Parmenidés říká, že cesta, která není, je neschůdná - nedokážeme si představit nic, nedokážeme si představit věc bez přívlastku - my totiž pořád jsme, proto taky nedokážeme vnímat nicotu poprvé - vznikl rezonance mezi děním a trváním (Platón říká, se žijeme ve světě dění, avšak pravda je trvání)

existence (ex (ven, mimo) sisté (setrvávat)) - nás nejčastější překlad slova být - existence není něco trvalého - mám vzniknuto - bytostně dokonavý stav v češtině, zatímco v řečtině je permanentní

- - má také lokativní význam - pes je v boudě, může mít i utopický význam - nemá místo

Sokrates a jeho postoj k nepřítelům

krvaví msta - nesměly mimo pravidla - dohled nad tím, aby situace neeskalovala - dotyčný není trestán sousedem, ale celou obcí

- - nepříteli je dobré škodit - to, že se tomu nepříteli škodí je takový zakódovaný řecký vzor jednání - jestli jste zabili nepříteli otroka, tak to bylo správně - Sokrates to vnímá jinak a to tak, že ani nepřátelům se nesmí škodit -1) člověk spravedlivý nikdy nepáchá křivdu - dobrý člověk nemůže škodit - to bych nepřál ani největšímu nepříteli
- - Sokrates tvrdí, že 2) bezprávím se nesmí odpovídat bezprávím, 3) nemá se činit zlo a 4) zlo se nemá oplácet zlo a 5) zlo je špatné

Hannah Arendtová - žákyně Heideggera, zabývala se problematikou Sokrata, zabývala se také myšlenkami totalitarismu

- Přednášky o Kantovské filozofii - zajímavý rozvoj třetí z hlavních kritik Kantovských (kritika soudnosti) - kritika soudnosti se týká pouze člověka s jeho hodnotami - pro Arendtovou je důležité veřejné vnímání a jeho důležitost - Sokrates se musí bavit s dalšími lidmi - pravdy „testovány“ skrze veřejné mínění (určité předností Sokratova myšlení, třídít nepodložená od podložených tvrzení - dle Sokrata je nejhorší odporovat si sám sobě - tohle třídění nabývá na důležitosti)
- - Kant si veřejné mínění představuje teoreticky a sebereflexí si dokáže představit názory společnosti
- - Sokrates ho potlačuje
- - Kant se ptá, který smysl je důležitý pro vznik hodnot a soudu (to se mi nelíbí, líbí) - zrak a chuť(?) -
- - Arendtová tvrdí, že propast mezi politikou a filozofií začala popravou Sokrata - kritizovala Sokrata za jeho přesvědčování - měl se (nejen) dle Platóna hájit jinak
- - Arendtová zmiňuje, že nejlepší cesta je změnit postavení filozofa v obci - political route
- - Sokrates tvrdí, že není žádná absolutní pravda a že je důležité zdůvodnit svá stanoviska
- - Arendtová pochopila, že samota a soukromí jsou základní kameny svobody - proto se komunisté snažili o různé strany

Smysly podle Elejátů klamou

Protože smysly nás klamou, tak tu „schopnost“ obtížně detekujeme - ALE jde to

Radikální rozchod íónských myslitelů

Periodizace i vývoj období je cyklický a spontánní – cykličnost typickým znakem řecké kultury/civilizace

Svět se vyvíjí sám ze sebe – íónská pralátka má podobu chameleona – stejně jako chameleon mění barvu, tak látky mění formu

Pro Elejáty vyvstává otázka – pokud tady vše je a nic nezaniká

Proto Parmenidés má druhou část básně, kde je viditelný pohyb pod vlivem aethé – pravdy – Parmenidés říká, že existují dva základní prvky, principy – světla a tma – ty se spolu míchají (mixis)

Parmenidés považuje ženu za světlejší princip, muže za tmavou – ovšem pozor, většinou tomu v tehdejší mentalitě bylo naopak

Vzniká substanční vnímání světa

Parmenidés vykládá, že bohyně sídlí ve středu kosmu (v Mléčné dráze), kde existuje vyvážený poměr světla tmy 1:1 (ideální stav mysli – neutrální), nad ní je Slunce a vrstva absolutního ohně, pod ní je Měsíc a sféra Země – pozor, mísí jen nejbližší sféry

Antická filozofie

- Skepsis – zkoumání (poněkud ošemetné v případě překladu) či pochyby – Skeptikové to berou jako zkoumání – dogmatikové už dále nepochybují o svých pravdách a tudíž nezkoumají – Stoikové tvrdí, že narozdíl od Dogmatiků poznat nelze (proč zkoumat, když nelze? – druhý extrém společně s Dogmatiky)
- – Isosteneta – rovnost, moudrost –
- – Epoché – zdržet se soudu
- – Ataraxie – vzájemná pohoda, duševní klid (Skeptikové)
- – Apateia – neotřesitelnost, nevykolejitelnost (Stoikové)
- – Noesis – co je myšlené
- – Aestesis – co je viděné
- – Tropos – figura, rovnomocnost
- – Aka – pravda je (momentálně) neuchopitelná

- - Étos - obyčej, zvyk
- - Nómos - zákon, zvyk - nesmí se krást
- - Dialea - důkaz v kruhu, jedna ze špatných forem - protimluv - důkaz, který nemá smysl - důkaz v kruhu

Filozofie mystická

Skeptikové - jeden z hlavních filozofických směrů helénistického období

Poté se setkáváme se stoiky, setrvává většina škol z dřívějška (Platónova škola a jiné)

- - Skeptikové nepochybují o osobních pocitech (med je sladký, když ho jí někdo), pohybují o globální pravdě (je med skutečně všeobecně sladký?)
- - snaží se naleznout důvody proč nevěří dogmatickým vývodům
- - skeptik nepopírá vše, skeptik se těmto stavům podřizuje - co udělá skeptik v-40 stupních? Obleče se - banální, reakce na každodenní záležitosti
- - i náš jazyk se snažíme definovat tomu co chceme říct - nesmíme hledět dogmaticky na nás filozofický slovník - skeptik vzdávající se úsudku neztrácí orientaci ve světě, sledují, co je s jevy a co život ukazuje dle otcovských mravů a zákonů - skeptik se řídí přírodou a co je nevyhnutné
- - Sofisté se snaží zvítězit, Skeptikové se řídí každodenním životem - na jednu stranu velmi příjemný postoj, na druhou stranu není dokonalý (byť i Skeptikové by to řekli) - dost konzervativní přístup - uznávají zvyky, víru (v bohy), přizpůsobují se v okolnostech (jiné školy v tom mnohdy vidí chybu)
- - Skeptikové tvrdí, že nevěří vášnivě, dogmaticky a přizpůsobují se nedogmaticky okolnostem
- - otázkou je, proč by někdo zdržující se soudu šťastný - díky ataraxii a epoché jsou dokonce šťastnější
- - malíř maloval koně a nedařilo se mu malovat pěnu od huby - hodil houbu a ta vytvořila „pěnu“ - ataraxie dle Skeptiků přichází k člověku při zřeknutí se soudu - přicházejí věci automaticky - odstranění jakéhosi omylu nás má uklidnit - tento rozpor může být bolestný a dogmatik přistoupí k B, skeptik to odmítá řešit a je šťastný, šťastnější než dogmatik (jestli je někdo dogmatik a věří, že -30 je zdraví škodlivá teplota - pokud je -30, tak je dvakrát nešťastný) - skeptik je nešťastný jen jednou díky zimě - dogmatik si přeje, aby tady nebyla zima - když je tady 20, dogmatik se bojí, aby tu nebylo -20 - má strach o svá tvrzení - skeptici se cítí šťastněji proto, že trpí míň - skeptik se ničemu nevyhýbá a za ničím se nežene - ideální v ideálním stavu, jinak je to omezující

- - tropy - nejslavnějších je Deset tropů, později doplněno pět dalších - Skeptikové jich mají spoustu, aby prosadili isostenes - ta samá věc je jiná z dálky nežli zblízka
- - Skeptikové vyhledávají paradoxi a jejich „právě
- - Založeny na objektu, pozorovateli či obojím

První tropos je dán rozdílem živočichů (například vyboulení očí a rozdílné vidění, dopad různých smyslů - nevíme pravdu o kupříkladu „řeči“ jiných druhů pač nemáme ideálního hodnotitele), rozdílnosti lidí (Skeptikové budou neustále zkoumat a argumentovat - už po prvním troposu mohli jít domů - musí to ale dokázat z mnoha úhlu, problematika pravdy ohledně bohů - i kdybychom našli mnohočlověka, tak nepůjde o člověka, který přispěje k nalezení pravdy, problematika důležitosti smyslů a jejich důležitosti), okolnosti (jsem střízlivý, jsem mladý, jsem starý - který z těchto stavů by měl mít přednost? Dle Skeptiků není stav, který by se měl upřednostňovat, nemůžeme vyjít mimo stav), k pozorování věci (vzdálenost hraje vliv - která vzdálenost je správná?), příměsy (cokoliv jest je přimícháno - batoh na stole je osvětlen světlem, ve tmě je jiný než na světle, i barva světla ovlivňuje, vliv smyslů), kvalita složení předmětů (když se dívám na stříbrnou minci, je stříbrná, po nastrohání jsou piliny černé - změna stavu dle složení, co je rozdílné to je relativní), tropos relativity (mořská voda je pro lidi nepitná, pro jiné organismy je pitná), tropos trvalosti a četnosti sledovaného jevu (když se objeví kometa, spousta lidí věští zkázu světa, strach ovlivňuje četnost výskytu - tyto argumenty nám pomáhají odhalovat), tropos předsudků a střetů (jeden způsob života můžeme postavit do střetu proti druhému - minimalistický a materialistický, také možno stavět proti sobě mytologii různých kultur, obyčej proti lidové víře), později přidáno dalších pět tropů skeptikem Agripou - týkají se myšlenkových operací (některé, zmíněné - tropos nekonečného regresu (vše potřebuje důkaz, ale důkaz potřebuje ověření - pokud není ověřen, je pofiderní), důkaz axionu (mnohdy se vychází z nedokázaného axionu), tropos dialei (tropos důkazu v kruhu - apetit je chuť k jídlu; existuje kritérium pravdy - každý jej vidí jinak (Stoikové jej vidí v uchopitelné představě - zřetelně - pravda), proto se Skeptik ptá, zda existuje - Skeptik se zdrží soudu (Skeptik), nebo není (proto by musel být - pravdivé kritérium pravdy) a je (musí být už před vynesením úsudku) - dialea - pouze výrok, že nevím, je evidentně správný), pak jsou tropy založené na časovém odstupu (jako mladý vidím jinak než ve stáří) a další...